

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika

Ravne na Koroškem

NAKUP KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

LETNI NAČRT 2019

November, 2018

Nakup knjižničnega gradiva 2019

---

1 Dopolnjevanje in obdelava knjižničnega gradiva

Koroška osrednja knjižnica je splošna knjižnica, ki je namenjena najširšemu krogu uporabnikov, zato mora zagotavljati neomejeno dostopnost do knjižničnega gradiva vsakomur, ki jo želi uporabljati. Temelj knjižnice je kakovostna in skrbno oblikovana knjižnična zbirka z ustreznim izborom gradiva, ki je v podporo permanentnemu vseživljenjskemu izobraževanju, širjenju bralne pismenosti in kulture ter razvoju demokratičnega mišljenja.

Upravljanje in oblikovanje knjižnične zbirke je zahteven in dolgoročen proces, ki sledi zakonodaji in strokovnim priporočilom in smernicam, ter se odziva na spremembe v okolju in zahteve uporabnikov.

Vsebinsko bogat letni prirast prispeva h gradnji kvalitetne in uravnotežene knjižnične zbirke.

Nabava knjižničnega gradiva je temeljna aktivnost pri izgradnji knjižnične zbirke, zato je pri nabavi potrebno dosledno in odgovorno upoštevati vse kriterije, standarde in smernice. V knjižnici skrbno načrtujemo izgradnjo, vzdrževanje, posodabljanje in obnavljanje knjižnične zbirke.

Izpostavljeno je poslanstvo Koroške osrednje knjižnice kot območne knjižnice, ki želi knjižnično zbirko in storitve približati najširšemu krogu prebivalstva na območju, kjer deluje, in sicer v smislu zadovoljevanja njihovih pričakovanj in potreb.

Knjižnica ima oblikovano politiko upravljanja knjižnične zbirke glede na potrebe prebivalcev lokalne skupnosti in dostopne vire informacij. Knjižnična zbirka vsebuje različne vrste gradiva, namenjena je vsem starostnim obdobjem, proaktivno se odziva na potrebe in interese v lokalni skupnosti ter odraža raznolikost lokalne skupnosti (jezikovno, kulturno itn.). Knjižnično gradivo uravnoteženo predstavlja različna vrednotna stališča in poglede na svet. Izbor gradiva je strokovna odločitev, ki temelji na ustreznih virih, presoji, znanju in izkušnjah.

Hkrati nabavna politika Koroške osrednje knjižnice poteka v skladu s strokovnimi priporočili bibliotekarske stroke in na osnovi Dokumenta o nabavni politiki. A se primanjkljaj ustreznega financiranja, ki ga spremljamo zadnja leta in se odraža predvsem v strožjem izboru naslovov in v nižanju količine nabavljenih izvodov v osrednji knjižnici in primanjkljaju naslovov v krajevnih knjižnicah, že močno odraža v sestavi knjižničnih zbirk. Knjižnično gradivo nabavljamo za vse enote v knjižnični mreži. Z rednimi analizami spremljamo ustreznost nabave in sproti uravnavamo ugotovljena neskladja med planom in realizacijo.

Financiranje nakupa je zakonsko urejeno in zavezuje naslednje financerje:

- Ministrstvo za kulturo (MZK) z neposrednim pozivom za sofinanciranje
- Občine ustanoviteljice:
  - Občina Ravne na Koroškem
  - Občina Prevalje
  - Občina Mežica

- Občina Črna na Koroškem

Letni prirast oblikujemo še z obveznim izvodom, darovi, zamenjavami in povečanim izborom gradiva.

1.1 Načrtovani obseg in dostopnost gradiva

Nabava knjižničnega gradiva poteka v skladu s priporočili in merili dokumentov, ki urejajo pogoje za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, torej na osnovi Strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028), Zakona o obveznem izvodu publikacij ZOIPub (UL RS 69/2006), Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah (UL RS 88-4079/2003), Pravilnika o hranjenju, uporabi in izločanju obveznih izvodov publikacij, Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (UL RS 73/2013) in Pravilnika o izločanju in odpisu knjižničnega gradiva.

Standardi prirasta (priporočeno):

število enot na 1.000 prebivalcev	250 enot knjig
	25 enot neknjižnega
število prebivalcev Mežiška dolina (1.7.2018)	24.905

Prirast je odvisen od števila prebivalcev, povprečne cene knjige, finančnih sredstev za nakup gradiva (občine, MK), darov, obveznega izvoda. Pomemben dejavnik je tudi ustrezno zadovoljevanje potreb potencialnih uporabnikov in njihova pričakovanja glede storitev knjižnice.

Pri načrtovanju nakupa v letu 2019 bomo upoštevali demografsko strukturo in potrebe okolja, v katerem delujejo krajevne knjižnice ter delež financiranja s strani občin ustanoviteljic, v katerih so krajevne knjižnice in izposojevališča. Pri nabavi za osrednjo knjižnico bomo upoštevali funkcijo knjižnice kot osrednjega informacijskega in kulturnega centra. Koroška osrednja knjižnica je tudi osrednja območna knjižnica in izvaja naloge za 4 splošne knjižnice na Koroškem (glej poglavje Program dejavnosti knjižnice kot osrednje območne knjižnice-OOK).

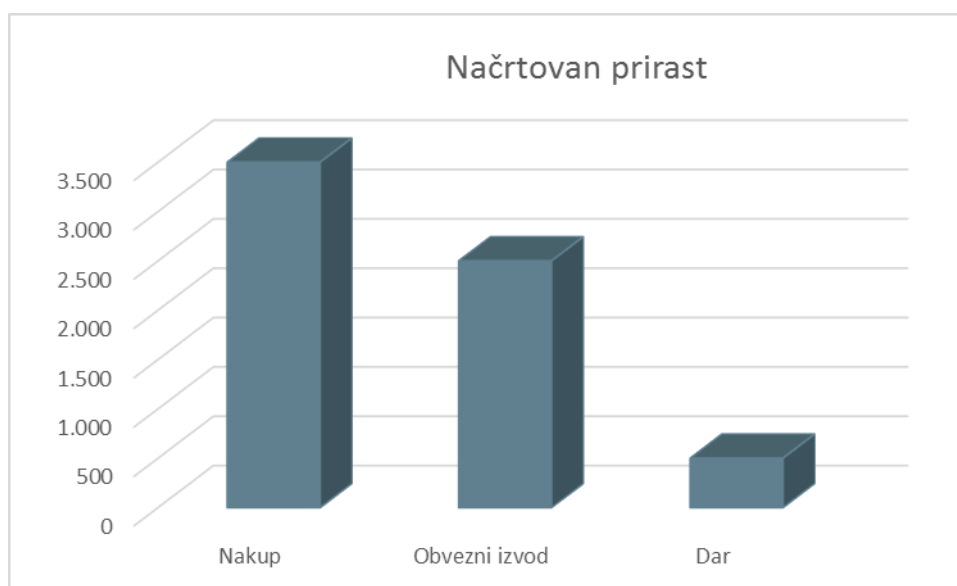
Pri nabavi gradiva za knjižnično zbirko bomo spremljali in ugotavljali:

- 🌈 potrebe potencialnih uporabnikov in njihovih pričakovanj glede storitev knjižnice in njene zbirke,
- 🌈 v povezavi z izposojno in informacijsko službo, ki spremljata potrebe uporabnikov sprotno pridobivali deficitarne naslove in dopolnjevali posamezna tematska področja,
- 🌈 izvajali nabavno politiko, ki je v podporo storitvam za ciljne skupine uporabnikov (uporabniki s posebnimi potrebami),
- 🌈 realizirali ustrezen izbor konvencionalnega, tiskanega gradiva,
- 🌈 v primernem obsegu kljub racionalizaciji nabavljali neknjižno gradivo, elektronske vire, AV gradivo in e-knjige na portalu Biblos,
- 🌈 načrtno oblikovali in dopolnjevali zbirko domoznanskega gradiva,
- 🌈 načrtno oblikovali in dopolnjevali zbirko Stripoteka.

Načrt nakupa knjižničnega gradiva v Koroški osrednji knjižnici je tudi za leto 2019 prilagojen razmeram, in ga bomo, če bo potrebno, še prilagajali.

Knjižnica načrtuje prirast v višini 6.500 enot: nakup v višini 3.500 enot gradiva, dopolnjenega s 2.500 izvodi iz obveznega izvoda in 500 izvodi darov.

	MZK	OBČINE	DRUGO	SKUPAJ
Nakup	1.000	2.500	-	3.500
Obvezni izvod	-	-	2.500	2.500
Dar	-	-	500	500
SKUPAJ	1.000	2.500	3.000	6.500

Prirast novega gradiva načrtujemo v razmerju 60 % strokovnega in 40 % leposlovnega gradiva, od tega do 10 % neknjižnega gradiva in do 30 % gradiva za otroke in mladino, kot to določajo standardi za sestavo zbirke, upoštevali pa bomo tudi lokalne potrebe ter želje in potrebe uporabnikov. Zagotavljali bomo dostop do nekaterih e-virov, ki jih bomo kupili s sredstvi Ministrstva za kulturo (Biblos, Arhiv Večera, Press Reader, Delo, Knjižničarske novice), z lastnimi sredstvi (Tax Fin Lex), za EbscoHost pa sredstva za nakup zagotavlja Zduženje slovenskih splošnih knjižnic.

Pri lociranju gradiva v mreži knjižnice bomo upoštevali naslednje kriterije:

- 🌈 delež finančnih sredstev, zagotovljenih za nakup gradiva,
- 🌈 delež prebivalstva in uporabnikov knjižnice,
- 🌈 dostopnost knjižničnega gradiva in informacij najširšemu krogu prebivalcev,
- 🌈 osrednja knjižnica kot kulturno, izobraževalno in informacijsko središče,
- 🌈 dopolnjevanje domoznanske in posebnih zbirk ter stripoteke,
- 🌈 kvaliteta zbirke v posamezni enoti (upoštevajoč standarde za sestavo zbirke),
- 🌈 prostorski pogoji posamezne enote oz. krajevne knjižnice,

 potrebe uporabnikov.

Knjižnica bo s pridobivanjem novega knjižničnega gradiva sledila strateški usmeritvi, da v svojem okolju uresničuje informacijsko, izobraževalno kulturno in socialno vlogo.

Pridobljeno gradivo bo strokovno obdelano (vsebinsko in formalno v vzajemni bazi COBIB skladno z mednarodnimi standardi za obdelavo).

1.1.1 Nakup gradiva za osrednjo in krajevne knjižnice

Koroška osrednja knjižnica dopolnjuje knjižnično gradivo z nakupom iz sredstev:

- Ministrstva za kulturo (MZK) z neposrednim pozivom za sofinanciranje
- nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah,
- Občine Ravne na Koroškem,
- Občine Prevalje,
- Občine Mežica,
- Občine Črna na Koroškem
- Lastnimi sredstvi

Kriteriji za dodeljevanje sredstev za nakup gradiva temeljijo na številu prebivalcev določenega območja (občin):

FINANCER	DELEŽ FINANCIRANJA v %	ŠT. ENOT
Občina Ravne na Koroškem	57,70	1.150
Občina Prevalje	18,42	650
Občina Mežica	12,45	350
Občina Črna na Koroškem	11,43	350
SKUPAJ občine	100	2.500
MZK/javni projektni razpis	-	1.000
SKUPAJ	-	3.500

Temelj kvalitetne knjižnične ponudbe je aktualnost gradiva. Kupovali bomo zadnje izdaje in tekoče letnice, pri kontinuiranih virih bomo kontrolirali dotok posodobitev, pri elektronskih virih pa aktualnost in uporabnost. Aktualnost gradiva bo kriterij tudi pri nadomestilih za uničene ali izgubljene izvode in pri darovih. Z rednim odpisom bomo tekoče izločali zastarelo in uničeno gradivo.

V skladu s strokovnimi priporočili načrtujemo nabavo 80 % monografskih publikacij, do 10 % neknjižnega gradiva in do 30 % naslovov za otroke in mladino. Omogočali bomo prost dostop do gradiva, izposojajo e-knjig in oddaljeni dostop za uporabo elektronskih baz podatkov.

Letni načrt nakupa gradiva 2019 je prilagojen aktualnim finančnim zmožnostim financerjev (vse občine ustanoviteljice že v preteklih letih ne zagotavljajo predvidenih sredstev) in same knjižnice. Predvideno je tudi morebitno zmanjšanje števila naslovov v enotah, kjer financer-občina ne bo zagotavljal predvidenih sredstev za

nakup in zmanjšanje števila izvodov po posameznih vsebinskih sklopih v osrednji knjižnici ter tudi to, katerim vsebinam se v primeru zmanjšanih prihodkov lahko odrečemo z najmanj škode za naše uporabnike. Že nekaj zadnjih let pa knjižnica del gradiva kupi tudi z lastnimi sredstvi.

1.1.2 Povečan izbor knjižničnega gradiva – obvezni izvod (območna zbirka)

Nabava upošteva tudi vlogo Koroške osrednje knjižnice kot osrednje območne knjižnice za Koroško (Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah, UL RS, št. 88/03), torej kot regijskega informacijskega in kulturnega centra. Zato za povečan izbor gradiva in informacij prejema obvezni izvod publikacij (Zakon o obveznem izvodu publikacij, UL RS, št. 69/06 in 86/09) ter po javnem projektne razpisu omejena sredstva Ministrstva za kulturo za nakup e-virov.

Območna zbirka je namenjena uporabnikom širšega območja z osebno izposajo, brezplačno medknjižnično izposajo in oddaljenim dostopom do informacij.

ŠT. ENOT	
Obvezni izvod	2.500
E-viri	2

1.1.3 Nakup gradiva za zamejce

Z Neposrednim pozivom za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2019 načrtujemo tudi sredstva za nakup gradiva za Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu.

Koroška osrednja knjižnica je knjižnica, ki deluje na mejnem območju z Avstrijo, zato posebno pozornost posveča koroškim Slovencem oz. slovenski manjšini v Avstriji in je v preteklih letih za njihove potrebe s sredstvi Ministrstva za kulturo že uspešno izvajala nakup knjižničnega gradiva za Slovensko študijsko knjižnico Celovec, ki je največja knjižnica s slovenskim gradivom v Avstriji in zadovoljuje potrebe slovenskih uporabnikov na celotnem področju Koroške v Avstriji.

Koroška osrednja knjižnica si z nakupom za zamejce prizadeva za ohranjanje jezika slovenske manjšine v Avstriji, podpira kulturno-umetniško izražanje zamejcev v maternem jeziku ter skrbi za kulturno povezovanje z matičnim narodom.

Namen projekta nakupa je širjenje slovenske besede med Slovenci v zamejstvu, spodbujanje branja v slovenskem jeziku ter informiranje in izobraževanje v širšem kulturnem prostoru.

Na predlog Slovenske študijske knjižnice v Celovcu je po ugotovitvah neposrednih značilnih in posebnih potreb v okolju največji poudarek na gradivu za otroke in mladino.

Pri nakupu gradiva za Slovence v Avstriji v dogovoru s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu upoštevamo naslednje kriterije:

- 🌈 informacijske, izobraževalne ter kulturne potrebe okolja,
- 🌈 aktualna izvirna slovenska knjižna produkcija za otroke in mladino
- 🌈 izbor slovenskih prevodov iz kvalitetnega tujega mladinskega leposlovja;
- 🌈 izbor nekaterih naslovov periodike (informiranje o dogajanju v Sloveniji),
- 🌈 izbor leposlovja za odrasle (za sodelovanje v projektu bralne značke Korošci pa bukve beremo).

ŠT. ENOT	
Zamejci	620

1.1.4 Nakup za uporabnike s posebnimi potrebami

Na področju dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami nabavljamo tudi posebno gradivo za slepe in slabovidne, slušno prizadete, dislektike, z motnjami branja itd.

Pri tem sodelujemo z ustreznimi zavodi oz. institucijami, ki delujejo na našem območju. Naš cilj je, uporabnikom s posebnimi potrebami zagotoviti in čimbolj približati ustrezno gradivo in storitve.

Tovrstno gradivo je v knjižnici postavljeno ločeno in ustrezno označeno, na voljo je tudi elektronska lupa za branje ter več kompletov navadnih lup.

1.1.5 Darovi

Od darov uvršča knjižnica v zbirko predvsem tiste naslove, ki jih sama nima. Z darovi dopolnjujemo tudi domoznansko zbirko, v splošni zbirki pa manjkajoče naslove, ali pa jih uporabimo za zamenjavo izgubljenih ali poškodovanih izvodov.

Knjižnica ureja politiko uvrščanja darov v zbirko s posebno izjavo, ki jo uporabniki podpišejo ko gradivo darujejo. Darovano gradivo tako postane last knjižnice in lahko z njim samostojno razpolaga. Knjižnica si tako zagotovi pravico, da se samostojno odloča, ali bo darovano gradivo vključila v zbirko ali ne. Darove, ki jih knjižnica ne uvrsti v zbirko, lahko podari ali po simbolični ceni proda v bukvarni.

Predvidevamo, da bomo v zbirko vključili okoli 500 enot darovanega gradiva.

ŠT. ENOT	
Dar	500

2 Izločanje, odpis in usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva

Izločanje in odpis knjižničnega gradiva predstavlja pomemben element za izgradnjo kakovostne in učinkovite knjižnične zbirke. Uspešnost izločanja in odpisa se meri z aktualnostjo zbirke, z obratom zbirke, pa tudi z zunanjim videzom gradiva. Prav aktualnost zbirke je poleg izbora gradiva, ki ga uvrščamo v zbirko, zelo odvisna od izločanja in odpisovanja gradiva.

Na podlagi Pravilnika o izločanju in odpisu knjižničnega gradiva bomo nadaljevali z izločanjem uničenega, poškodovanega in izgubljenega gradiva (kontinuiran odpis) in zastarelega in neaktualnega gradiva ter dvojnic. Po potrebi bo nekatero gradivo preusmerjeno tudi v druge krajevne knjižnice v mreži. Načrtujemo odpis 5.000 enot različnega knjižničnega gradiva.

Gradivo, ki ga knjižnica izloči iz zbirke, mora praviloma ponuditi Narodni in univerzitetni knjižnici (Slovenika), drugim knjižnicam, nato pa jih lahko podari komurkoli ali po simbolični ceni proda v bukvarni.

ŠT. ENOT	
Izloženo	5.000

3 Preusmerjanje gradiva

V prostem pristopu bo neaktualno gradivo delno izloženo, delno preusmerjeno v skladišče ali v druge krajevne knjižnice v mreži.

Načrtujemo preusmeritev cca 1.000 enot gradiva.

ŠT. ENOT	
Preusmeritve	1.000

4 Retrospektivna obdelava

Načrtujemo nadaljevanje retrospektivnega vnosa v vzajemni spletni katalog COBISS.

V knjižnici je še vedno nekaj enot računalniško neobdelanega gradiva. To so predvsem serijske publikacije (zaloga) ter še veliko redkih, dragocenih knjig in antikvarnega gradiva. S tem gradivom smo v preteklih letih oblikovali posebne zbirke (npr. raritete, starine, rokopisno in fotografsko gradivo, drobne tiske, drugo antikvarno gradivo, tudi razne zapuščine). Za to gradivo imamo sezname ali popise, da ga uporabniku lahko poiščemo in ponudimo v ogled in pregled, ni pa še vnešeno v COBISS.

V želji, da bo to gradivo najdljivo tudi v računalniškem katalogu sodelujemo pri vzpostavitvi enotne bibliografske obdelave rokopisnih in zapuščinskih fondov v slovenskem knjižničnem sistemu.

V letu 2019 načrtujemo vnos 500 enot knjižničnega gradiva, predvsem zaloge serijskih publikacij.

ŠT. ENOT	
Retrospektiva	500

Pripravila:

*Darja Molnar, vodja službe za nabavo in obdelavo knjižničnega gradiva,
november, 2018*